Gods Woord is Luthers leer, daarom vergaat zij nimmermeer.

spreuk voorgevel geboortehuis Luther

A. Rijken-Ubak

18 april 1521: Luther op de Rijksdag in Worms

In deze bijlage, in verband met het thema van ZODK, een bijdrage over Maarten Luther. Het thema is: Zijn Naam belijden... Wat kan dat soms moeilijk zijn! Wat zijn we vaak bang voor wat mensen er van zullen denken of zeggen. Luther was niet bang. Hij kon niet anders. Hij zag op de overste Leidsman en Voleinder des geloofs: Jezus Christus. Dan vallen alle mensen weg en blijft er maar één ding over: Zijn Naam belijden! Waar ik ook ben!
Straks hopen we, na de Hemelvaartsdag, Pinksteren te vieren, als laatste van de feestdagen.
Hierbij denken we aan een gedicht van Christien de Priester:

Hoe heerlijk schitterde Gods eigen werk
in veler hart in d' eerste christenkerk!
De Heere geve ook in ónze dagen,
al is de tegenstand vaak groot en sterk,
dat wij niet naar een vreemde leer gaan vragen.

Gods Woord houdt stand, zelfs tot in d' eeuwigheid,
Dat moet 't kompas zijn, dat ons veilig leidt
door alle stormen, over woeste baren.
'Bewaar ons, Heere, ook in déze tijd,
door Woord en Geest, in 't midden der gevaren.'

Maarten Luther:

Zijn Naam belijden...

Zijn Naam belijden, dan denken we, mede in aanloop naar 500 jaar Reformatie in 2017, aan Maarten Luther. Hoe hij op de Rijksdag in Worms staat voor keizer Karel V, heerser van een wereldrijk! Luther kijkt niet naar de omstandigheden: kerk en wereld tegen. Hij kijkt omhoog. Voor hem is het: 'Hier sta ik, ik kan niet anders.'

Maarten Luther (1483-1546)

J.C. Ryle (1816-1900) schrijft ervan: 'De hele kerk van Christus was in de tijd vóór de Reformatie door duisternis bedekt. Als toen een apostel uit de dood herrezen zou zijn, zou hij gedacht hebben dat het heidendom weer was teruggekeerd. De leerstellingen van het Evangelie lagen bedolven onder een dikke laag menselijke tradities. Voor velen bestond de godsdienst uit boetedoening, beeldendienst en heiligenverering. De dienaren van de kerk hadden de plaats van Christus ingenomen.'
Maarten Luther is door zijn vader voorbestemd om rechten te gaan studeren, om zo een goede positie in de maatschappij te verkrijgen. Hij wordt echter een van onze drie grote reformatoren. De andere twee zijn: Johannes Calvijn (1509-1564) en Huldrych Zwingli (1484-1531).

Een eeuw daarvoor is er in Tsjechië een voorloper van de Reformatie: Johannes Hus (Hus betekent gans). Deze zei bij zijn executie in 1415: 'Vandaag zult u een magere gans braden, maar over 100 jaar zult u een zwaan horen zingen, die u niet zult kunnen braden en die zich met geen val of net door u zal laten vangen.' Luther past zo'n honderd jaar later deze uitspraak op zichzelf toe. Sinds de 16e eeuw beschouwt men dan ook de zwaan als symbool voor Luther. Op onze kerken staat een haan, maar op Lutherse kerken een zwaan. Bovendien gebruikt Luther de zogenaamde 'Lutherroos' als persoonlijke zegel en kenmerk voor zijn correspondentie.

Eisleben: spreuk voorgevel geboortehuis Luther

Eisleben toen...

met kerk, school en geboortehuis

Luther: 'De Heere geeft wie Hij liefheeft een huis in het landschap Mansfeld!'

Afkomst

Het stamhuis van de familie Luther, een boerderij, staat in Möhra. Het is de gewoonte in die tijd dat de jongste zoon de boerderij erft. De oudste zoon Hans Luther trouwt met Margaretha Lindemann. Ze gaan in Eisleben wonen. In een van zijn Tafelgesprekken zegt Luther: 'Ik beken dat ik de zoon ben van een boer uit Möhra, in de buurt van Eisenach, desondanks ben ik doctor in de Heilige Schrift en een bestrijder van de paus.' Luther schaamt zich dus niet voor zijn afkomst, alhoewel in die tijd de steden tot grote bloei komen en de burgers zich wel iets meer voelen dan de boeren.

Eisleben

Maarten Luther wordt op 10 november 1483 in de Langedreef (nu Lutherstraat) in Eisleben geboren. Als het over Eisleben, een plaats met veel kopermijnbouw, gaat zegt Luther vaak: 'Daar kom ik vandaan!' De dag na de geboorte, op St. Maarten, wordt hij in de Sint-Petrus-en-Pauluskerk gedoopt. Maarten krijgt de naam van de dagheilige: Maarten van Tours (316-397), een bisschop uit de 4e eeuw na Christus. Deze bisschop gaf de helft van zijn mantel aan een bedelaar. Verschillende plaatsen en kerken zijn naar hem genoemd: St. Maartensdijk (Tholen) en Maartensdijk (Utrecht) en onder andere de Martinikerk in Groningen en de St. Maartenskerk in Zaltbommel.

Mansfeld

Luther komt als baby van een paar maanden in Mansfeld en groeit daar op. Luther: 'Ik ben een kind van het land uit de Heerlijkheid Manschaft, dat verplicht is om van zijn vaderland en zijn landsheren te houden.' Vanaf 1488-1496 gaat Luther naar de school in Mansfeld. Drie jaar voor zijn overlijden herinnert Luther nog aan het feit dat hij op school eens vijftien klappen heeft gekregen omdat hij iets niet kent wat hij nog niet geleerd heeft! Luther gaat in zijn jeugd altijd naar de St. Georgekerk in Mansfeld. In huize Luther zijn ze godsdienstig en vroom en koesteren ze zich in de goede zorgen van de rooms-katholieke moederkerk, die, als men zijn verplichtingen maar nakomt, zorgt voor het eeuwig heil. In die tijd is Mansfeld een centrum van de mijnbouw waar koperleisteen wordt gewonnen. Zijn vader begint als mijnwerker, maar kan al vrij snel zelf een mijn pachten en exploiteren. Daarvan kan hij zijn gezin met vijf kinderen goed onderhouden. Hij staat in hoog aanzien, is lid van de gemeenteraad in Mansfeld en geeft zijn oudste zoon een goede opleiding zodat hij later zal kunnen studeren. Luther: 'Er is een edele, beroemde graafschap gelegen in het bisdom te Halberstadt en vorstendom te Saksen, die Mansfeld heet, en al mijn genadige heren, graaf Günter, Ernst, Hoyer, Gebbart en Albrecht kennen mijn vader en mij persoonlijk.'

Maagdenburg

In 1497 verlaat hij zijn ouderlijk huis om voor een jaar in Maagdenburg naar school te gaan.

Eisenach

Van 1498-1501 woont Luther, als scholier Latijn, waarschijnlijk bij de familie Cotta.

Mansfeld: ouderlijk huis Luther

Erfurt

Van 1501-1505 is Luther student in Erfurt. Die periode sluit hij als magister af. Op 19 mei 1505 begint Luther in Erfurt aan de studie Rechten. Hij, waarschijnlijk ook vooral zijn vader, kiest voor deze studie omdat die tot een hoge positie in de maatschappij leidt. Zijn vader koopt gelijk al verschillende juridische wetboeken voor hem. Eind juni reist Luther naar zijn ouders in Mansfeld. Op 2 juli is Luther weer op terugreis naar Erfurt. Vlakbij Stotternheim, een klein dorpje op 6 km afstand van Erfurt, komt hij in een zwaar onweer terecht. De bliksem slaat vlak naast hem in en Luther vreest voor zijn leven. In zijn nood roept hij de heilige Anna aan en doet een belofte: als zij ervoor zorgt dat hem niets overkomt, dan zal hij monnik worden! Luther overleeft het onweer en schrijft aan zijn ouders dat hij monnik wordt. Zijn vader is woedend. Hij noemt het 'heksenkunst' en verzet zich fel tegen het voornemen van zijn zoon om het klooster in te gaan. Toch treedt Luther op 17 juli 1505 in het Augustijnenklooster in Erfurt in. Voor het eerst in zijn leven legt hij de wens van zijn vader naast zich neer. Hij hoopt dat hij in het klooster de oplossing vindt voor het zoeken naar een genadig God. Hij deelt vanaf dan zijn leven met vijftig andere monniken, volgens de geloften van armoede, kuisheid en gehoorzaamheid. Een vaste cel heeft hij niet, elke monnik moet na afloop van de dag kijken welke cel er nog leeg is... Algemeen beschouwt men een intrede in het klooster als de kortste weg naar de hemel. Luther bewandelt dan ook vol overgave de weg van het klooster met al zijn gebruiken. Hij denkt dat hij God kan behagen met het naleven van de biecht en alle andere kloosterregels. In het begin krijgt Luther troost uit de biecht. In de biecht ziet men zijn zonde onder ogen en belijdt schuld daarover. Zijn biechtvader Johannes von Staupitz (ca.1460-1524) probeert hem te helpen. Luther ervaart echter dat het kloosterleven met al zijn regels hem geen heilszekerheid geeft en hij voelt dat hij niet dichter bij God komt. Voor hem blijft door alles heen de vraag: 'Hoe krijg ik een genadig God?' Desondanks wordt Luther op 27 februari 1507 in de Augustijnenkerk bij het klooster tot priester gewijd. Dan ligt hij, volgens

' In zijn nood roept hij de heilige Anna aan en doet een belofte: als zij ervoor zorgt dat hem niets overkomt, dan zal hij monnik worden! '

Eisleben: standbeeld Luther

voorschrift, languit op de gedenksteen van het graf van Johannes Zacharias (ca.1362-1428), de man die een belangrijke rol speelde bij de veroordeling van Johannes Hus in 1415. Zacharias leverde de theologische onderbouwing om Hus veroordeeld te krijgen. In 1510-1511 maakt Luther een reis naar Rome. Hij is dan afgevaardigde van zijn klooster om te bemiddelen in een conflict. Tijdens deze reis gaan Luthers ogen open voor de misstanden in de kerk. Het is een van de redenen om de strijd met de dwalingen van de paus en de zijnen aan te gaan.

Wittenberg

In 1512 promoveert Luther tot doctor in de theologie in Wittenberg. Hij wordt de opvolger van Johannis von Staupitz als hoogleraar aan de universiteit van Wittenberg. Luther verhuist vanuit de grote stad Erfurt naar het veel kleinere en armere Wittenberg. Met een kleine 2500 inwoners is dat meer een dorp. Ook de universiteit, gesticht in 1502, kan niet vergeleken worden met die in Erfurt. Er zijn ruim 200 studenten. Na 1517 zal dat snel meer worden.
Luther gaat in het zogenaamde 'Zwarte Klooster' wonen. Er wonen zo'n veertig monniken. Door de toenemende invloed van de Reformatie verlaten steeds meer broeders het klooster. Vanaf 1523 woont Luther er nagenoeg alleen. In 1524 krijgt hij van de keurvorst het klooster permanent tot zijn beschikking. Sommige naaste collega's van Luther aan de universiteit steunen zijn theologie en spelen een belangrijke rol bij de Reformatie. Dat zijn onder andere Nikolaus von Amsdorf (1483-1565) en Phillippus Melanchton (1497-1560). Luther preekt in het Zwarte Klooster en daarnaast vanaf 1513 in de Stadskerk in Wittenberg. Van Bernardus van Clairvaux (1090-1153) leert Luther onder andere dat het juiste verstaan van de Schrift niet bij het hoofd, maar bij het hart begint (Psalmen). Ook kerkvader Augustinus (354-430) heeft, met name in de jaren 1516-1519, veel invloed op Luther (Romeinenbrief)

Omkeer in Luthers leven

Romeinen 1:17 'Want de rechtvaardigheid Gods wordt in hetzelve geopenbaard uit geloof tot geloof; gelijk geschreven is: Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven.' Luther komt steeds meer terecht bij de zekerheid: wij worden gerechtvaardigd door het geloof en niet door de werken. Luther heeft het dan over die vreemde ruil, die hij niet klein kan krijgen: 'Hij mijn zonden en ik Zijn gerechtigheid.'

95 stellingen

Het is een tijd waarin de aflaathandel floreert. Geld voor zielenheil is het devies. Reeds als jonge doctor in de theologie en als professor uit Luther ernstige kritiek op deze onheilige handel. Op 31 oktober 1517 publiceert hij uiteindelijk in Wittenberg zijn beroemde 95 stellingen over dit onderwerp, die hij onder andere schrijft tegen de aflaathandel van de priester Johann Tetzel (ca.1465-1519). Volgens hem moet het pausschap, celibaat, sacramenten, aflatenhandel, verering van heiligen en kloosterorden worden afgeschaft. Tot Luthers verrassing worden deze stellingen al gauw openbaar verspreid. Ook Tetzel krijgt ze onder ogen. Hij voorspelt dat het monnikje (Luther) wel spoedig 'branden' (brandstapel) zal. Hij weet dan nog niet dat na twee jaar Luther overal bijval zal krijgen en dat hij zelf op zijn sterfbed zal liggen. Dan is het Luther die nog aan hem denkt en hem een troostbrief schrijft met onder andere deze woorden: 'Het kind heeft een andere vader' waarmee Luther wil zeggen: Jij bent niet de eigenlijke oorzaak van de aflaat, maar de kerk zelf, die zo verdorven is. In 1520 komt er een eerste Evangelische kerk in het Graafschap Mansfeld en wel in Eisleben. Eveneens in 1520 schrijft Luther een boekje: 'Over de vrijheid van een christen' en stuurt het naar paus Leo X (1475-1521).

'In 1520 komt er een eerste Evangelische kerk in het Graafschap Mansfeld en wel in Eisleben.'

Dreigbul Paus

Als u mij helpt, heilige Anna, zal ik monnik worden.

De Wartburg in Eisenach

Dan komt er in juni 1520 een dreigbul van de paus met de eis dat Luther 41 stellingen moet herroepen. Luther verbrandt deze bul op 10 december 1520. Dan doet de paus hem in de kerkelijke ban. Normaal volgt dan de rijksban. Een meerderheid van de keurvorsten onder leiding van Frederik de Wijze (1463-1525) eisen echter dat Luther een vrijgeleide naar Worms krijgt om zich daar voor de keizer te verantwoorden.

Rijksdag Worms

Keizer Karel V (1500-1558) besluit dan om Luther op 18 april 1521 een vrij verhoor toe te staan op de Rijksdag van Worms. De keizer eist van hem dat hij zijn leerstellingen zal herroepen, maar Luther weigert dat en verklaart, eerst in het Duits, dan in het Latijn, dat hij in zijn overtuiging volhardt. 'God helpe mij, Amen. Hier sta ik, ik kan niet anders' moet hij tot slot gezegd hebben. Op 26 mei, dus ruim een maand later, komt de uitspraak: de rijksban. Luther is vogelvrij verklaard en iedereen mag hem doden en zijn bezittingen afpakken! Luther zelf wacht niet op de uitspraak en verlaat al op 26 april de Rijksdag. Hij verdwijnt dan ineens op de terugreis.

Wartburg

Later blijkt dat keurvorst Frederik de Wijze, Luther 'ontvoerd' heeft. Hij heeft hem naar zijn burcht: de Wartburg in Eisenach laten brengen. Daar leeft Luther bijna een jaar lang als jonker George (of Jörg). Hij vertaalt in deze tijd het Nieuwe Testament vanuit het Grieks in het Duits. Daarbij gebruikt hij de uitgave van Erasmus (1466-1536). Er wordt beweerd dat de uitspraak van Luther dat hij 'de duivel met inkt verjaagd heeft' slaat op zijn Bijbelvertaling! Op 9 maart 1522 verlaat Luther vanwege de kerkelijke onrust in Wittenberg, maar zonder toestemming van de keurvorst, de Wartburg. Hij komt dan opnieuw in de strijd terecht. God heeft Zijn volk geen kalme reis beloofd, maar wel eenmaal een behouden aankomst.

Voorbeeld

Dat zo Maarten Luther nog een voorbeeld zal mogen zijn. Hij stond voor keizer en wereldgroten en durfde Zijn Naam te belijden. Ook wij hebben die opdracht! De Heere Jezus zei eenmaal: 'Maar zo wie Mij verloochend zal hebben voor de mensen, dien zal Ik ook verloochenen voor Mijn Vader, Die in de hemelen is.' Wij hoeven niet het leven van Maarten Luther na te doen. Maar wij hebben wel te getuigen op de plaats waar de Heere ons gesteld heeft. De Heere geve daartoe de vrijmoedigheid, ter ere van Zijn grote, nooit genoeg volprezen Naam, en tot uitbreiding van Zijn Koninkrijk. Want in de veelheid des onderdanen ligt des Konings heerlijkheid!

Agenda

6 oktober

Lunteren: 8e Bondsdag
Sprekers: ds. IJ.R. Bijl en ds. B.D. Bouman
Onderwerp: Gods voorzienigheid: 'Zijn Vaderlijke hand' en 'In voor- en tegenspoed'

Van de bestuurstafel

N. Schalkoort-Zijderveld

Na de winter komt er een periode dat het verenigingsleven stil ligt. Voordat de vakantie aanbreekt moet er door de besturen van de verenigingen altijd weer van alles geregeld worden voor het nieuwe seizoen.

Dit geldt ook voor het landelijk bestuur van de Vrouwenbond. De Bondsdag vraagt alle aandacht. De voorbereidingen zijn in volle gang. Op de Bondsdag is ook de afsluiting van ons project voor Adullam Gehandicaptenzorg. Wat bijzonder dat wij als leden van onze Vrouwenbond een bijdrage kunnen leveren voor de uitbreiding van het godsdienstonderwijs. Onze gehandicapte medemens heeft het hard nodig. Veel verenigingen hebben al geld overgemaakt. Wij kijken ook uit naar uw bijdrage.

Het nieuwe Bijbelstudieboekje over Esther is klaar. Het Bijbelboek Esther is in de Bijbel opgenomen omdat daarin Gods beschermende macht over Zijn volk Israël openbaar komt. Esther mocht een middel zijn in Gods hand om het volk te redden van de totale ondergang, zodat daardoor de komst van de Heere Jezus in deze wereld niet verhinderd zou worden. Het Bijbelboek Esther leert ons: 'Wat verstaat gij door de voorzienigheid Gods?' We hopen dat ook deze Bijbelstudie vruchtbaar mag zijn!

Een gezegende zomer toegewenst.

Kopij voor het volgende blad kunt u voor 1 augustus e-mailen naar: a.rijken-ubak@solcon.nl Tevens kunnen de berichten voor de website naar bovengenoemd e-mailadres gestuurd worden.
e-mail secretaresse HHV: cbhovestadstoffer@solcon.nl

Dauwdruppeltjes

Eén ding is nodig

Lukas 10:38-42

In Bethanië in het huis van Maria en Martha krijgen ze bezoek van de Heere Jezus met Zijn discipelen. De Heere Jezus had dit gezin lief en kwam er graag op bezoek. Martha verwelkomt Hem in haar huis, al is dit gevaarlijk zo dicht bij Jeruzalem, maar daar bekommert ze zich niet over. Hij is haar lief, en daar heeft ze veel voor over. Martha gaat gelijk aan het werk om een goede maaltijd op tafel te kunnen zetten. Ze is daar heel druk mee. Maria helpt niet, maar zit aan de voeten van de Heere Jezus te luisteren naar Zijn prediking, Martha windt zich op, want er moet nog zoveel gebeuren. Als vrouwen begrijpen we wel wat er in haar omgaat, ze is bezig met veel dienen. Dan gaat Martha naar de Heere Jezus en zegt: Heere, trekt Gij U dat niet aan, dat mijn zuster mij alleen laat dienen?
Deze klacht van Martha kan beschouwd worden als een blijk van wereldse gezindheid. Het overmatig zorgen in wereldse zaken is dikwijls een oorzaak van veel onrust. Maar de Heere Jezus is het niet met haar eens, en zegt: Martha, Martha, gij bekommert en ontrust u over vele dingen; maar één ding is nodig. Hij bestraft haar, ze was overbezorgd om de Heere goed te onthalen. Zij verwacht hierin door Hem gerechtvaardigd te worden. Ze wilde Hem behagen door een overvloedige maaltijd voor Hem te bereiden, maar dit was niet nodig. Eén ding is nodig Martha. Een eenvoudige maaltijd was genoeg geweest. Maria heeft het goede deel uitgekozen. Martha 's zorg was goed geweest op een andere tijd. Zij dacht dat de Heere haar zou prijzen voor haar ijver, maar Hij prees Maria. Op een dag zou Martha wensen gedaan te hebben als Maria. Maria heeft het goede deel uitgekozen, zij verdedigt zich niet. Martha beriep zich op de Meester, maar Maria onderwerpt zich aan Hem en geeft zich over aan Christus en Zijn Evangelie, om zodoende uit Zijn mond het ene nodige te mogen horen. De Heere Jezus neemt het voor haar op en prees haar om haar wijsheid. Zij verkoos bij Christus te zijn, en de woorden die Hij sprak in haar hart te ontvangen. Dit is het deel dat Hij geeft aan Zijn gunstgenoten, die Hem mogen toebehoren, voor tijd en eeuwigheid beide. Dat deel zal nooit worden weggenomen. Alle andere dingen zullen worden weggenomen, maar Zijn liefde zal Hij Zijn volk nooit meer afnemen. Mogen wij dit goede deel al deelachtig zijn? We worden ertoe opgeroepen dit te zoeken. Er is niemand die God zoekt, maar o, wat een wonder, Hij zoekt zondaren tot bekering.

A.C. van Ark-van de Steeg

Mededelingen

Bijbelstudieboekje seizoen 2016-2017

Het gaat over het Bijbelboek Esther en de indeling is als volgt:

01.	Ds. A.P. Muilwijk	*2 Kronieken 36:15-23 en Ezra 1:1-4*	In ballingschap en terugkeer
02.	Ds. M.W. Muilwijk	*Esther 1:1-22*	Koningin Vasthi verstoten
03.	Ds. R.W. Mulder	*Esther 2:1-18*	Esther wordt koningin
04.	Ds. W.M. Mulder	*Esther 2:19 t/m Esther 3:1-15*	Esther en Mórdechai en Haman wil de Joden uitroeien
05.	Ds. R.J. Oomen	*Esther 4:1-17*	Esther tracht de Joden te redden
06.	Ds. J.C. den Ouden	*Esther 5:1-14*	Esther bij de koning
07.	Ds. N. den Ouden	*Esther 6:1-14*	Mórdechai geëerd
08.	Ds. P. den Ouden	*Esther 7:1-16*	De val van Haman
09.	Ds. Joh. Post	*Esther 8:1-17*	De Joden begunstigd
10.	Ds. M. van Reenen	*Esther 9:1-19*	Raad van God en wraak van mensen
11.	Ds. B. Reinders	*Esther 9:20-32 t/m Esther 10:1-3*	Mórdechai, zoekende het beste voor zijn volk

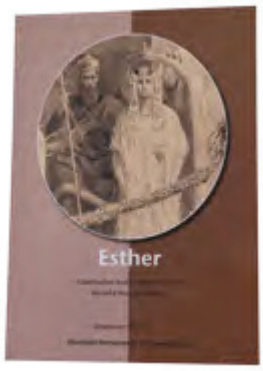

U kunt het boekje bestellen bij: a.rijken-ubak@solcon.nl | Tel. (0418) 561287
De prijs voor leden is € 5,50 en voor niet-leden € 6,50 (excl. verzendkosten)